

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/496
Toplantı Tarihi/Sayısı : 4.7.2024/43
Karar Numarası : 2024/594
Başvuran : F. K.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Dumlu 1 No'lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Adres : Dumlu Mah. Dumlu Ceza İnfaz Kampüsü

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kapalı görüş saatlerinin başvuranın aile üyelerinin müsaitlik durumuna uygun şekilde ayarlanmadığı hususuna ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Beşikdüzü T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda barındırıldığını, nakil taleplerinin reddedilmesi sebebiyle hakkında kesinleşmiş bir ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası bulunmamasına rağmen ailesine yakın olabilmek ve onlarla görüşebilmek için tek kişilik koğuşta tutulmayı göze alarak 25/2/2022 tarihinde Dumlu 1 No.lu Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumuna isteğe bağlı nakil olduğunu,

b. Ailesinin Erzurum'da ikamet etmeleri sebebiyle ulaşımalarının zorlu olduğunu, eşinin işinden dolayı sadece 14.00-15.00 saatleri için müsait olduğunu, kapalı görüşlerle ilgili barındırıldığı Kuruma eşinin durumunu açıklamasına rağmen söz konusu hususun göz önünde bulundurulmadığını, nakil olduğu tarihten itibaren sadece bir defa ailesiyle kapalı görüş yapabildiğini,

c. Kapalı görüş yapamaması sebebiyle mağduriyet yaşadığını, 6/4/2022 tarihinde İnfaz Hâkimliğine başvurduğunu, İnfaz Hâkimliğinin 12/4/2022 tarihinde İdare ve Gözlem Kuruluna resmi yazı ile başvurmasını gerekçe göstererek talebini reddettiğini, 15/4/2022 tarihinde İdare ve Gözlem Kuruluna dilekçe ile başvurduğunu, İdare ve Gözlem Kurulunun 19/4/2022 tarihinde Kurum kapasitesini gerekçe göstererek talebini reddettiğini iddia etmektedir.

3. Muhatap Dumlu 1 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Başvuranın Kuruma 25/2/2022 tarihinde Beşikdüzü T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan kendi isteği ile nakil geldiğini,

b. Başvuranın Kuruma geldiği günden beri toplam 3 defa açık görüş 4 defa da kapalı görüş yaptığını,

c. Başvuranın, İdare ve Gözlem Kuruluna hitaben dilekçe yazarak eşinin ve çocuklarının mazeretlerinden dolayı sadece kapalı görüşlerinin hafta içi öğleden sonra 14.00-15.00 saatleri arasında yapılacak şekilde planlama yapılmasını talep ettiğini, başvuranın talebi üzerine İdare ve Gözlem Kurulunun 19/4/2022 tarihli karar

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

ile Kurumda bulunan mahpus sayısının yoğunluğu ve güvenlik sebepleri gereğince talebini reddettiğini, başvuranın bu karara karşı 22/4/2022 tarihinde Erzurum İnfaz Hâkimliğine itirazda bulunduğunu ve Erzurum 1. İnfaz Hâkimliğinin 28/4/2022 tarihli karar ile başvuranın itirazının kabulüne ve İdare ve Gözlem Kurulunun almış olduğu kararın kaldırılmasına karar verdiğini, karar gereğince Kurumca işlem tesis edilerek başvuranın kapalı görüş saatlerinin öğleden sonraya alındığını,

ç. Kurumun mevcut personel durumu, fiziki yapısı ve güvenlik gerekçeleriyle 30/4/2022 tarihine kadar her ay için ayrı olacak şekilde açık ve kapalı görüş saat ve günlerinin planlandığı, bu sebeple hükümlü tutukluların ziyaret gün ve saatlerinin aylık olarak değiştiği, bu durumun keyfi olarak değil de idarece alınan bir güvenlik tedbiri olduğu, Kurumca yapılan değerlendirmeler sonucunda 1/5/2022 tarihinden itibaren mevcut personel durumu gibi etmenler göz önünde bulundurularak, her ay için sabit açık ve kapalı görüş planlamasının yapıldığı ve 1/5/2022 tarihinden itibaren elzem bir durum olmadığı sürece ziyaret gün ve saatlerinin sabit olacağı, aylık olarak değiştirilmeyeceğini ifade etmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle;

a. Nakilden itibaren başvuru tarihine kadar sadece bir kapalı görüş yapabildiğini,

b. Erzurum 1. İnfaz Hâkimliğinin başvuranın kapalı görüş saatlerini öğleden sonra planlanması yönünde karar verdiğini fakat bu planlamanın talep ettiği saatler olmasa da bu duruma itiraz etmeyip uyduğunu, sonraki süreçte Kurum İdaresiyle görüştüğünü İdarenin görüş saatlerini sabah 9.40'a aldığını ancak daha sonraki süreçte saatlerin değişeceğinin kendisine bildirildiğini fakat görüş saatlerinin değişmeyerek öğleden önce yapılmaya devam ettiğini iddia etmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde: "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

6. Mezkûr Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Ön incelemenin yapılması*" başlıklı 48'inci maddesine göre; "*(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, (...) yönlerinden incelenir.*"

8. Adı geçen Yönetmelik'in "*Karar türleri*" başlıklı 65'inci maddesine göre: "*(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.*"

9. Aynı Yönetmelik'in "*Gerekçeli kabul edilmezlik kararı*" başlıklı 67'nci maddesine göre; "*(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.*

(2) *Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve*

araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48 inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

10. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

11. Başvurunun esas incelemesi yapılmadan önce Kurumun, İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT) hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması görevi açıklanmalı ve başvuru konusunun bu kapsamda kalıp kalmadığı değerlendirilmelidir.

12. 6701 sayılı Kanun’un genel gerekçesinde ulusal önleme mekanizması görevinin kapsamı; özgürlüklerinden mahrum bırakılan kişilerin alıkonuldukları ceza ve tutukevleri, kamplar, bakım merkezleri gibi yerlerde işkence ve kötü muamele vakalarının yaşanmaması amacıyla bu yerlere yönelik izleme, inceleme, denetleme, değerlendirme ve raporlama faaliyeti şeklinde açıklanmıştır.

13. OPCAT’in 19’uncu maddesi uyarınca ulusal önleme mekanizmaları; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî veya küçültücü muamele veya cezaya karşı korunması amacı ile bu kişilere yönelik tutumu düzenli olarak izlemek, sonucunda hazırlanacak raporlarda özgürlüklerinden yoksun bırakılmış kişilere yönelik muamele ve koşulların iyileştirilmesi ve işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî ya da onur kırıcı muamele ya da cezanın önlenmesi için Birleşmiş Milletlerin ilgili normlarını dikkate alarak ilgililere tavsiyelerde bulunmakla yetkilendirilmiştir.

14. Somut olayda başvuran, kapalı görüş saatlerinin ailevi durumuna uygun olarak planlanmadığını bundan dolayı ailesiyle görüşmelerinde sıkıntı yaşadığını iddia etmektedir.

15. Anayasa Mahkemesi’ne (AYM) göre, mahpusların ziyaret saatlerinde yakınlarıyla görüşmesi Anayasa’nın 20’nci maddesinde düzenlenen özel hayata ve aile hayatına saygı hakkıyla ilişkilidir (AYM, *İsmail Ermiş*, B.No:2019/35533, 13/4/2023, para. 21; AYM, *Yunus Bulut*, B.No:2020/38826, 20/7/2023, para. 40; AYM, *Yeliz Erten*, B.No:2020/99, 11/3/2021, para. 36; AYM, *Ali Taş ve Diğerleri*, B.No:2020/6915, 11/7/2023, para. 2). Anayasa Mahkemesi, Ali Taş ve Diğerleri başvurusunda telefonla görüşme gününün öğrenim gören çocuklarla görüşmeyi sağlayacak şekilde belirlenmesi talebinin reddedilmesini, “... mahpusların telefonla görüşme gününün öğrenim gören çocuklarıyla görüşmeyi sağlayacak şekilde belirlenmesine yönelik taleplerinin değerlendirilmesinde çocuğun üstün yararının aile ilişkilerinin devamlılığının sağlanması bağlamında dikkate alınması gerektiği, somut ve yeterli gerekçe sunulmaksızın bu yöndeki taleplerin karşılanmamasının devletten beklenen pozitif yükümlülüklerle aykırı olduğu gerekçesiyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır.” yorumuyla özel ve aile hayatına saygı hakkı bağlamında incelemiştir.

16. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) içtihatları incelendiğinde ise mahpusların ziyaret saatlerinde yakınlarıyla görüşmesinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin özel ve aile hayatına saygı hakkı başlıklı 8’inci maddesiyle ilişkilendirildiği görülmektedir (AİHM, *Mozer /Moldova Cumhuriyeti/Rusya*, B.No: 11138/10, 29/03/2010). AİHM, Mozer/ Moldova başvurusunda aile ziyaretlerinin denetimi gibi kısıtlamaları ve tutuklu kişinin özel bir cezaevi rejimine veya özel ziyaret düzenlemelerine tâbi tutulmasını, kişinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 8’inci maddesindeki haklarına bir müdahale teşkil edeceğine karar vermiştir.

17. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu alanlar dışında genel insan hakları ihlali iddiaları kapsamında Kuruma başvuru inceleme yetkisi verilmemiştir. Dolayısıyla, başvurunun salt alıkonulma yerinden yapılmış olması ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında incelenmesi için yeterli bulunmamaktadır.

18. Açıklanan mevzuat ve içtihatlar doğrultusunda başvuranın iddialarının işkence ve kötü muamele yasağı ihlaline yönelik olmadığı ve başvurunun özünün özel ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında kaldığı değerlendirilmektedir.

19. Başvuranın iddiaları yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve içtihatlarla birlikte ele alındığında; Kurumun ulusal önleme mekanizması görevi alanına girmediği değerlendirilen başvurunun Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 67'nci maddesi uyarınca kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

4/7/2024 tarihinde, Saffet BALIN'ın karşı oyuyla OY ÇOKLUĞUYLA, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alışan TİRYAKI
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

16.07.2024

KARŞI OY GEREKÇESİ

Karar Adı : F. K.
Karar Numarası : 2024/594

6701 sayılı Kanun'un 18'inci maddesinin birinci fıkrası "*Kurum, başvuruları ve resen yaptığı incelemeleri başvuru ve resen inceleme kararı tarihinden itibaren en geç üç ay içinde sonuçlandırır. Bu süre, Başkan tarafından bir defaya mahsus olmak üzere en fazla üç ay uzatılabilir.*" hükmünü haizdir. İlgili hüküm uyarınca başvuruların incelenmesi ve karara bağlanması için belirlenen sürenin azami olarak altı ay olduğu açıktır.

Somut başvuruda, yukarıda yer verilen normatif düzenlemedeki azami süreye uyulmadığı görülmektedir. Kurumumuzun insan kaynağı ile beraber değerlendirildiğinde mevcut durumdaki olağan dışı gecikmelerin makul görülebilmesi mümkün değildir. Kaldı ki aynı dönemde Kurumun insan kaynağının "tali" olarak değerlendirilebilecek faaliyetlere kanalize edildiği görülmektedir. Bu durum Kurumun insan kaynağının etkili ve verimli olarak kullanılmaması ve iş akış takiplerinin düzenli olarak yapılamamasının olağan sonucudur.

Mücbir sebepler hariç olmak üzere başvuruların öngörülen yasal sürede sunulmamasında sorumluluğu olan personel hakkında gerekli tahkikatın da yapılması gerektiği şerhiyle birlikte yukarıda sıralanan gerekçelerle sayın çoğunluğun görüşüne iştirak edilememiştir.

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu:

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>